

ПРОБЛЕМИ ІДЕНТИЧНОСТЕЙ
у сучасній українській літературі:
виміри
«КОРОНАЦІЇ СЛОВА»

Колективна монографія

Чернівці
«Букрек»
2018

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Інституту філології
Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № від 27 березня 2018 року)*

Рецензенти:

- Дмитренко В. І.** – доктор філологічних наук,
професор кафедри української та світової
літератур Криворізького державного
педагогічного університету;
- Шестопалова Т. П.** – доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри української філології,
теорії та історії літератури Інституту
філології Чорноморського національного
університету імені Петра Могили;
- Васьків М. С.** – доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри журналістики і
міжнародних відносин Київського
університету культури.

П-60 **Проблема** ідентичностей у сучасній українській літературі: виміри
«Коронації слова»: монографія / наук. ред. Н. І. Богданець-Білоskalенко,
О. О. Бровко. – Чернівці: Видавничий дім «Бук рек», 2018. – 224 с.
ISBN 978-617-7663-01-9

Монографія узагальнює результати дослідження художніх текстів учасників Міжнародного конкурсу «Коронація слова» відповідно до визначення найбільш актуальних для сучасного світу типів ідентичностей – етнічної, культурної, національної, громадянської, європейської, аксіологічної, гендерної, мистецької «розсіяної», «плинної», его-ідентичності та ін.

Пропонується літературознавцям, викладачам, усім, хто цікавиться проблемами розвитку сучасної української літератури.

УДК 82-94.09

ЗМІСТ

<i>Наталія Богданець-Білоskalенко, Олена Бровко</i> ПЕРЕДМОВА	5
---	---

<i>Тетяна і Юрій Логуші. Конкурс «Коронація слова»: основи, досягнення і місце в літературному процесі</i>	7
--	---

РОЗДІЛ I.

ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ	8
--	---

<i>Наталія Ліхоманова. Спогади та ідентичність: у пошуках вільного світу Тетяни Белімової</i>	9
---	---

<i>Оксана Пухонська. «Вертеп. #романпромайдан» Олени Захарченко: світлотіні нової історії</i>	19
---	----

<i>Наталія Розінкевич. Національна та громадянська ідентичність у травелозі «Блукаючий Народ» Олександра Гавроша</i>	30
--	----

<i>Юлія Вишиницька. Колоніальні тенета, або Як залишитися людиною в акваріумі? (на матеріалі роману-антиутопії Олексія Чупи «Акваріум»)</i>	49
---	----

<i>Олена Бровко, Наталія Богданець-Білоskalенко. Повернення можливе: роман Ірини Власенко «Чужі скарби»</i>	60
---	----

РОЗДІЛ II.

АНТРОПОЛОГІЧНІ Й ГЕНДЕРНІ ХУДОЖНІ МОДЕЛІ: ТИПОЛОГІЯ ТА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ	65
---	----

<i>Ольга Башкирова. Тілесність як простір гендерної самоідентифікації в романістиці Марини Гримич</i>	66
---	----

<i>Ольга Хамедова. Новелістика Євгенії Кононенко: урбаністичний фемінізм як наратив</i>	87
---	----

<i>Галина Шовкопляс. Інтелектуальні детективи Євгенії Кононенко як зразки «жіночого письма»</i>	95
РОЗДІЛ III. АКСІОЛОГІЧНА ІДЕНТИЧНІСТЬ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ДІАЛОЗІ	103
<i>Сніжана Жигун. Три поля Василя Кожелянка</i>	104
<i>Лариса Волошук. Концепт «місто» у сучасній українській романістиці (за творами переможців конкурсу «Коронація слова»</i>	114
<i>Катерина Борисенко, Анастасія Павлова. Особливості рецепції ідей щастя, сродної праці та себепізнання у творчості Володимира Лиса</i>	127
РОЗДІЛ IV. ПРОБЛЕМИ МИСТЕЦЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ: ТРАДИЦІЇ І ТРАНСФОРМАЦІЇ	141
<i>Галина Бітківська. Мистецька ідентичність і самоідентичність митця в романах Ірен Роздобудько «Гудзик» і «Гудзик–2»</i>	142
<i>Олена Цокол. Своєрідність відображення реальності в драмі: (на матеріалі п'єс учасників конкурсу «Коронації слова»)</i> ..	153
<i>Леся Сидоренко. «Шевченко під судом» Станіслава Росовецького: новаторські стратегії авторефлексії літератури</i>	163
<i>Тетяна Вірченко. Потенціал гри (за п'єсою Олександра Вітра «Під прицілом тиші»)</i>	185
<i>Авторський колектив</i>	194

НАЦІОНАЛЬНА ТА ГРОМАДЯНСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ У ТРАВЕЛОЗІ «БЛУКАЮЧИЙ НАРОД» ОЛЕКСАНДРА ГАВРОША

Наталія Розінкевич

Для українського суспільства першого кварталу ХХІ століття актуальними є питання національної та громадянської ідентичності, національної самоідентифікації та збереження національної цілісності з метою забезпечення державної безпеки.

У «Політичній енциклопедії» зазначено, що «ідентичність (від лат. *identicus* – однаковий, тотожний) – парасольковий термін, який використовують для відтворення сприйняття (розуміння) самого себе як складної, особливої істоти. У соціогуманіт. науках існує багато визначень поняття «І.». Найпоширеніше – це процес або ж результат ідентифікації (співвіднесення) індивідуума себе, або ж іншими, з тією чи тією групою, територією, країною, нацією, етнічністю» [13, с. 274].

Н. Хазратова зіставила етнічну і територіальну ідентичності (які визнано первинними, «соціобіологічними» за своєю природою) з громадянською ідентичністю та з'ясувала, що остання належить до ідентичностей культурно-політичного характеру: «Громадянська ідентичність передбачає ототожнення людиною себе з громадянським держави (незалежно від етнічного походження) і членом громадянської спільноти, що являє собою консорціум – об'єднання людей у їхній спільній долі» [19, с. 112]. Дослідниця підсумувала, що національна ідентичність орієнтована більше на національну культуру і традиції, а також на національні інтереси в політиці [19, с. 112]. Водночас, зауважила Н. Хазратова, що «дослідження громадянської ідентичності в українських громадян дали б змогу виявити багато цікавих психологічних фактів, які необхідно знати для побудови психологічного підґрунтя системи національної безпеки» [19, с. 124].

Таким чином, об'єднуючим фактором консолідації українців у світі є спільні цінності: національні інтереси, звичаї, традиції, історія, духовність, менталітет та культура.

Сучасний український письменник Олександр Гаврош у 2007 році був лауреатом Міжнародного конкурсу романів, кіносценаріїв, п'єс та пісенної лірики про кохання «Коронація слова» у номінації «П'єси»

(драма на одну дію – «Ромео і Жасмин»). У 2012 році – дипломантом у номінації «Романи» (роман «Капітан Алоїз») та отримав спеціальну премію «Вибір видавців» за травелог «Блукаючий народ», у якому науковим поглядом через висвітлення проблеми еміграційного процесу XVIII століття намагався досягнути проблеми ідентичності та національного самозбереження і дошукатися власних відповідей на ці досить актуальні на сьогодні питання.

Травелог «Блукаючий народ» є результатом реальної та практичної подорожі письменника-мандрівника, журналіста, драматурга із Закарпаття (з м. Ужгород) Олександра Гавроша до Сербії у 2009 році: «Я їхав за красивою легендою <...> про далеких родичів», які «не розчинилися в часі та просторі», а «мусили законсервуватися» [2, с. 5].

Мандрівник відкриває для українців першу та найстаршу у світі руснацько-українську діаспору («Перші згадки про руснаків у Воєводині датуються 1746 роком» [2, с. 12]), котра нині є етнічною общиною у Сербії.

Експліцитний наратор, що співвідноситься з біографічним автором, проявляє себе двояко: і як журналіст, і як літератор. У своїй творчості він користується журналістсько-літературними методами подання інформації одночасно. Наприклад, назву книзі підбирає метафоричну: у XVIII столітті закарпатців на Балканах через часті переселення називали «блукаючим народом» («gens vaga»), тому що вони переселялися з місця на місце, щоб не платити високих податків.

За авторським жанровим маркуванням твір є романом-подорожжю у часі та просторі. Опубліковано його у київському незалежному видавництві сучасної літератури «Нора-Друк» у 2012 році в унікальній серії репортажних книжок «Мандри». У цій серії друкували свої твори мандрівної прози такі автори, як: Максим Кідрук «Мексиканські хроніки» (2009), «Подорож на Пуп Землі» (2010), «Любов і піраньї» (2011), Леся Воронина «У пошуках Огопого» (2010), Артем Чапай «Подорож із Мамайотою в пошуках України» (2011), Ірен Роздобудько «Мандрівки без сенсу і моралі» (2011), Маркіян Камиш «Оформляндія або Прогулянка в Зону» (2015). Такі дані свідчать про актуалізацію уваги українських письменників до творів такого зразка.

Презентовано книгу «Блукаючий народ» в Ужгороді, Львові (Україна), Пляшеві (Словаччина) та Новому Саді, Вербасі, Коцурі, Руському Керестурі (Сербія).

Висвітливо проблематику травелогу та проаналізуємо засоби, якими послуговувався автор для її розкриття. Визначимо жанрову специфіку, композиційні та інформативні особливості твору. Через дослідження проблематики також спробуємо виявити факти, як структурні елементи документалізму, що наявні в травелозі як жанрі «belles non-fiction» та з'ясуємо стратегію їх репрезентації. Таким чином, інтегруємо наукові погляди теоретиків літературознавства щодо специфіки фактуальної інформації та водночас вкажемо на особливості зображення семантичних полів травелогу.

Точкою перетину двох дисциплін – літератури та журналістики є питання дослідження травелогу. Цей жанр у контексті постмодерної сучасності розглядають «в рамках публіцистичної жанрової форми» [14, с. 133], також як літературний жанр, який «коливається між художнім і документальним» [11, с. 66]. Він поєднує у собі елементи літературної та журналістської творчості, тобто за своєю природою є художньо-публіцистичним жанром, що дає можливість відносити його до художньо-документальної літератури («belles non-fiction»). «Співвідношення документального та художнього є надзвичайно важливим аспектом травелогу, даючи можливість для викладу реальних подорожей в фікціональній формі роману, новели, вірша», – зауважує А. Майга [11, с. 67].

Факти є структурними елементами документальної та художньо-документальної літератури. У своїх наукових доробках О. Галич [3], Н. Ігнатів [6], Н. Коношук [9], І. Савенко [16] та ін. описують саме таку літературу, яка має документальну основу. Травелог як жанр «belles non-fiction» активно вивчають: Н. Білецька [1], О. Калинюшко [7], А. Майга [11], А. Полонский [14], В. Сасенко [15] та ін. Творчість письменника О. Гавроша предметом цілісного та усебічного вивчення ще не була. Різноманітні типи феномену ідентичності досліджували: С. Гантінгтон [21], М. Левіцька, А. Фоланд [10], Л. Нагорна [12] та ін.

«Документальність з'являється у двох іпостасях: як “установка на істинність” та як “фактична точність”», – твердить О. Деремед-

---

ведь [5, с. 13]. Основою категорією тексту є інформація (за І. Гальперіном [4, с. 27]). І. Гальперін розподілив текстову інформацію на: «а) змістовно-фактуальну (ЗФІ), б) змістовно-концептуальну (ЗКІ), в) змістовно-підтекстову (ЗПІ)» [4, с. 27]. «Змістовно-фактуальна інформація містить повідомлення про факти, події, процеси, що відбуваються, відбувалися і будуть відбуватися в навколишньому світі, дійсному або уявному. У такій інформації можуть бути подані відомості про гіпотези, що висуваються вченими, їхні погляди, всякі зіставлення фактів, їх характеристики, різного роду припущення, можливі рішення поставлених питань та ін.» [4, с. 27 – 28]. В. Шовковий, у свою чергу, зазначає, що «текст може включати п'ять типів інформації – фактуальну, концептуальну, підтекстову, емоційну та оцінну» [20].

А. Полонський як журналіст-медійник виділяє такі стратегії репрезентації фактологічного матеріалу, які можуть бути наявні у будь-якому травелозі: «тотальна стратегія, відповідно до якої докладно <...> фіксується кожний етап подорожі і результат спостереження; селективна (фокусна) стратегія, пов'язана з концентрацією уваги на певних фактах і подіях; декларативна стратегія, націлена на реєстрацію фактів і їх опис в нейтральній модальності; раціональна стратегія, орієнтована на фактичну, достовірну інформацію та її інтелектуальне осмислення; емоційна стратегія, завдання якої полягає в тому, щоб задіяти весь репертуар емоцій людини за допомогою образної репрезентації фактів, асоціативних розгалужень, жартів, іронії, пародіювання, шаржування і т. п.; гібридна стратегія, яка є поєднанням елементів різних стратегічних рішень» [14, с. 132].

Для репрезентації фактуальної інформації у травелозі «Блукаючий народ», який написано у формі роману з елементами репортажу, О. Гаврош задіяв тотальну, селективну, раціональну та емоційну стратегії. Назвати твір романом можна лише умовно, незважаючи на те, що суб'єктивне висвітлення подій у ньому привілеює, і я-концепція є основним організуючим змістовим фактором.

У творі наявний композиційно завершений сюжет, який починається із зустрічі у Сербії на станції Новий Сад – столиці автономного краю Воєводини з Владіміром Кочішем, – письменником, актором та фермером, нащадком українських переселенців, – і закінчується там

же – прощанням. Такий прийом є своєрідним художнім обрамленням мандрівки.

З іншого боку, у тексті немає художньої вигадки й мінімальна ступінь використання авторського домислу. Вважати повністю науковим доробком теж не можна, тому що в ньому не дотримано наукових норм. Наявні роздуми («Цікаво, що історики не знаходять відомостей про контакти запорожців із руснаками, хоча одні від одних жили недалеко» [2, с. 42]), оцінки, коротенькі історії, саморефлексії наратора, орієнтація на широке коло читачів («Це вам не півтори доби трястися в плацкарті “Ужгород-Харків”» [2, с. 8]). При зверненні до реципієнтів автор використовує висловлювання, які притаманні усній формі спілкування (наприклад, наявне у тексті слово – «пам’ятаєте»). Такий прийом допомагає фіксувати увагу читачів на важливих моментах. У текст також включений уривок із драматичного твору (розповідь під назвою «Франц Йосип де Редл: мізансцена» [2, с. 48]). Хоча мова твору літературна, в ній автор не використовує діалектизми, але наявні метафори («отримавши кусень території» [2, с. 9]) та фразеологізми («лаючи на чім світ стоїть» [2, с. 8]).

На лінійну нарацію накладається таким чином емоційно-естетичний пласт, що проявляється також у вставних конструкціях, вставних словах, вигуках (так-так; думаю; тепер мені зрозуміло; чесно кажучи; (у цьому місці потрібно голосно засміятися); кажуть; ще одна для мене дивовижа; уявляю собі; цікаво; не покидає відчуття; (що-що, а пити ми завжди вміли!); я з подивом дізнаюся; ясна річ і т. д.). Таким чином здійснюється оцінка дійсності та виявляється ставлення до буття.

Семантичне поле твору мандрівної прози визначають: дорога, рух, координати простору, часу та мандрівник.

Мета подорожі героя спрямувала вектор його руху. Він особисто проїхав і пройшов давньо-сучасний маршрут (маршрут кінця XVIII, що наклався на маршрут початку XXI століття) відстанню у 550 км, яким «руснаки»-переселенці («руснаки» – наголос на другому складі – уточнює письменник) розпочали рух «возами, які часто тягнули вручну» [2, с. 5].

Шлях пролягав із найзахіднішого гірського краю Австро-Угорщини – Карпат (із Закарпаття, Пряшівщини, Горніці) – історичної батьківщини, тодішньої Мукачівської греко-католицької єпархії, що

підпорядковувалась Папі Римському, а нині є частиною сучасної Східної Словаччини, до південних рубежів Австро-Угорської імперії, на Балкани. Сьогодні ця дорога проходить через два кордони: українсько-угорський та угорсько-сербський.

Крайньою точкою шляху мандрівника були землі межиріччя Дунаю і Тиси («Дольніца») – регіон Бачка, що в нинішній Сербії є складовою автономного краю Воєводини.

Дорога у травелозі є сюжетним тлом, на якому вибудовується реальність і накладається сучасний географічний маршрут, яким рухається автор, роблячи локально-просторові зупинки у Воєводині. Дорогою відбувалися зустрічі із руснаками, переважно: науковцями, письменниками, священиками, журналістами, редакторами, бізнесменами, художниками.

Внаслідок уяви («Особливо захопливим є для мене уявляти та моделювати в голові події минулого» [2, с. 32]) та за допомогою історико-ретроспективного маршруту, автор відтворює політико-релігійне минуле руснацької громади на чужій (другій) батьківщині, де відбувається їхнє етнонаціональне самозбереження.

Сюжет розвивається двома шляхами: екскурс в історію та опис сьогодення українців у Сербії. Двоплановий маршрут (реально фізично-географічний та уявно-метафізичний) дає можливість перетнути різносторічні часові шари інтертекстуального простору для того, щоб вибудувати темпорально об'ємний образ «блукаючого народу» – перших масових переселенців «з Карпатських гір до Паннонської долини» [2, с. 5].

Письменник паралельно висвітлює, осягає та пізнає не тільки Воєводину та Закарпаття як окремі регіони, а й цілісно – Україну як суверенну, демократичну державу та частково Сербію. Долання історичної відстані, як способу занурення в історію, потрібне для пошуку ідентичності (культурної, релігійної, соціальної, національної та громадянської) одночасно із висвітленням актуальних проблем сучасності. «Адекватне забезпечення прав осіб, що належать до національних та етнічних меншин, є одним із пріоритетних питань функціонування будь-якої суверенної демократичної держави [8, с. 4], – так зазначає у дисертації «Русини в етнополітиці країн Центральної та Південно-Східної Європи» (2015) Н. Кічера та додає:

– В українських реаліях становище русинів значно відрізняється, у порівнянні з рештою досліджуваних країн, де вони визнані національною меншиною. В Україні русини офіційно є складовою українського народу, однією з його етнографічних груп, крім того етнонім “русин” розглядається як стара самоназва українців» [8, с. 7].

Маршрут допомагає в хронотопічній організації тексту. Мандрівка реальним простором проходить через географічні топоніми – важливі осередки русинів у Сербії – місто Новий Сад, містечка Дюрдьов, Вербас, Кула, села Руський Керестур, Коцур та інші.

Семантика такої конкретної подорожі не зводиться лише до зміни простору, а виявляється мандрівкою в часових шарах, які розділені не одним сторіччям, а різними епохами. Цей прийом дає можливість робити аналітико-історичні висновки-узагальнення, пов'язані із становленням етносу на чужій території: «Руснаки виростили із аполітичної маси колоністів до рівня народу, який має право на власне думання і власний голос» [2, с. 101].

Реципієнт цілісно уявляє частину народу, котрий просторово відділився від батьківщини, але не втратив інших буттєвих зв'язків: духовних, ментальних, мовних, релігійних. О. Гаврош розмірковує над соціальною історико-культурною долею закарпатсько-словацької місцевості загалом та над кожною із них окремо.

Своє бачення сучасних подій та історичної перспективи автор переплітає з історичними фактами. Багатий травелог на історичні екскурси в минуле, ретроспекції: «повстання угорського князя Ференца Ракоці» [2, с. 32]; «Гуцульщина опинилася під владою Габсбургів аж у 1772 році, після розділу Польщі між Австрією, Росією і Прусією» [2, с. 54]; «1786 року офіційна колонізація Бачки була закінчена» [2, с. 56]; «революція 1848 року, яка вибухнула і в Австрійській імперії» [2, с. 98].

Опрацювання документальних матеріалів (наприклад, дисертації історика Янка Рамача «Русини у Південній Угорщині (1745 – 1918)» яка видана українською 2007 року) та вивчення давніх історичних та сучасно-сьогоденних процесів, котрі мали і мають місце на освоєваних просторах, дають можливість унаочнити історичне минуле.

Щоб підкреслити інтелігентність, віру та працелюбність руснаків, автор концентрує свою увагу на просторових знаках-топосах інфраструктури. Наприклад, описує Руснацьке культурно-просвітне дружство імені Шевченка розташоване у типовій воєводинській хаті [2, с. 26], греко-католицьку церкву у Дюрдьові [2, с. 43], церкву Святого Миколая у Руському Керестурі [2, с. 70].

Відчуття сучасності представлено через життєві історії реальних, відомих, авторитетних людей – героїв книги, з якими автор проводив бесіди та дискусії, брав інтерв'ю, тобто активно використовував журналістські методи збору, обробки та вивчення інформації із перших вуст, поруч із спостереженням та оглядом документів. Герої травелогу не просто зіставляються з реальними фігурами, вони такими є. Одночасно додає О. Гаврош до документальних матеріалів особисті враження як автобіографічні чинники.

На підтвердження достовірності та унаочнення фактів – подає фотографії, історичні гравюри, картини. Усе це свідчить про художньо-документальну сутність травелогу як жанру.

Письменник у творі порушує низку пріоритетних проблем. Перша проблема історико-політична. О. Гаврош пояснює, чому селяни-русини масово (було дві великі хвилі еміграції – по тисячі осіб) почали переселятися на чужі землі, покидаючи рідні: «Закарпаття на той час переживало важкі часи» [2, с. 13]. Австрійським урядом у Відні було, по-перше, надано земельні ділянки і місця для забудови, по-друге, гарантовано звільнення переселенців на шість років від податків. Однак, не всі українці могли помандрувати на нові землі, а тільки ті, які дотримають три умови: 1) мають бути вільними (не кріпаками); 2) мають бути уніатами греко-католицького віросповідання; 3) мають бути трударями, виносливими, щоб мати змогу обробити родючі чорноземи [2, с. 13].

Друга проблема, піднята автором, пов'язана з національними традиціями та звичаями. Завдяки вродженій витривалості, українці переборолі всі труднощі, мобілізувалися, обжилися на новому місці: розбудувалися, розгорнули суспільно-культурну, виховну й політичну діяльність та організували спільноту. Однак, незважаючи на це, генетично й до сьогодні відчувають зв'язок із землею своїх предків, першою історичною батьківщиною – Україною: продовжу-

---

ють співати тужливі пісні прабатьків про улюблену Горніцу; «невидимий духовний зв'язок у вигляді прізвищ теж тягнеться сюди аж із Карпат», «Я ходжу поміж могилами з такими дивними і водночас рідними іменами, як “Маря” (саме так кликали у селі мою бабку Марію), “Дюра”, “Пава”, “Осиф”, “Габор”. А тутешні “Петро” і “Микола” звучать геть по-українськи» [2, с. 31]; «архаїчні для нас слова “панотець” і “паніматка” руснаки зберегли і поважають» [2, с. 42]. Водночас руснаки підтримують і розвивають ці генетичні зв'язки: «товариство руснацької культури села Дюрдьова носить ім'я ... Тараса Шевченка» [2, с. 26].

Третя проблема зачіпає питання ідентичності. Письменника-журналіста цікавить, що ж урятувало українців-руснаків від повної асиміляції та денаціоналізації? Він дошукується відповіді.

По-перше, це греко-католицька віра, тому що поряд із руснаками мешкали нації інших віросповідань: римо-католики (німці та мадяри), протестанти-євангелісти (словаки) та інші православні, – а змішування віри є неприпустимим. «Без церковної історії не має історії руснаків. Не були вони ні видатними вояками, ні політиками, ні вченими. То був народ селян і священників» [2, с. 71]. «Саме завдяки унікальності свого релігійного становища – ні православні, ні католики, ні протестанти – руснаки не змішалися з іншими народами, які населяли Бачку» [2, с. 73 – 74].

По-друге, це – мова, яка вирізняла серед інших народностей і яку зберігали як ознаку своєї нації, незважаючи на те, що вона поповнилася польською, словацькою, сербською, але це не завадило руснакам кодифікувати її як літературну мікромову – бачванських русинів-українців: запровадити в школі, писати книги і т. д. «Цікаво, що руснаки взяли собі за основу українське письмо» [2, с. 15], – дивується автор.

По-третє, національна свідомість: руснаки чітко ідентифікували себе як українці, зберігали українську етнічну культуру та традиції. «Назва “руснак” така ж наша, як і “русини” чи “українці”. Адже творена від святого для всіх нас слова “Русь”» [2, с. 6], – так простежують руснаки свій зв'язок з Україною. Діти і до теперішнього часу у школі вивчають українську історію та літературу, дорослі досліджують історію своєї місцевості, церкви, роду чи мови. Мають сотню письменників, адже українці є співочо-ліричною нацією.

Отож, упродовж віків руснаки захищали власний життєвий простір, намагалися максимально уберегти себе за межами кордонів України від політичного та ідеологічного тиску та не асимілюватися у чужому (іншому) соціумі.

По-четверте, руснаки підтримують демографічну ситуацію – дбають про продовження роду. У кінці XVIII століття у Сербії було біля двох тисяч руснаків, а до 2010 року стало біля 15-ти тисяч: «назвою “руснаки” офіційно користуються у світі лише 15 тисяч тутешніх переселенців» [2, с. 25]. Отож, математичні підрахунки дають змогу зробити припущення, що кожного року протягом 250 років в цій громаді народжувалося біля 50 осіб – непоганий показник як для малої етнічної групи.

Незважаючи на це, сьогодні у середовище руснаків впроваджується політика розколу: їх ділять на тих, які вважають себе вихідцями з України – українофілів (ними опікується організація «Союз русинів і українців Сербії») та тих, які доводять, що руснаки є окремим народом, відмінним від українського – українофобів (дбає про них так звана організація «Руська матка»).

Невизначене до сучасного теперішнього становище та статус руснаків (меншина чи етнос) перегукується із питанням державної безпеки, коли втрачається відчуття спільності, солідарності, ціннісних орієнтацій. Ця проблема корелюється із неоднозначним розумінням полісемантичного, не чітко окресленого термінологічного апарату щодо понять: українська нація, український народ, корінні народи, національні меншини, етноси, – змістовне наповнення якого підлягає уточненню. В іншому випадку, твердить Л. Нагорна, це приведе до політичної спекуляції. Дослідниця додає: «Важливо бачити і всебічно враховувати у політиці той негативний вплив, який справило на практичну політику в етнонаціональній сфері нечітке розрізнення етнічного й національного у конструктах національної ідеї, національної ідентичності, національного інтересу, національної пам'яті тощо» [12, с. 226].

Із цими проблемами тісно переплітаються наступні – соціальні. Четверта проблема – виживання української меншини в Сербії: «Люди, які звідти прийшли [з України], знали свій родовід, своє коріння. Тому й <...> не стали сербами, мадярами чи словаками»

[2, с. 114]. «У Воеводині теж є свій сепаратизм. Чимало місцевих політиків, і передусім сербських, відкрито говорять, що автономній республіці було би краще жити без Белграда. Адже низинний родючий край дає до державного бюджету більше, ніж отримує навзаєм» [2, с. 136]. Останні роки, будучи об'єктом політичних спекуляцій, ця меншина все активніше асимілюється, розчиняється, а отже, зникає.

П'ята проблема: ставлення руснаків до своїх сусідів та України – виявляється двояким: «Важко вірити у батьківщину, яка навіть не знає про твоє існування» [2, с. 54]. «Життя в умовах постійної конкуренції з іншими народами робило руснаків мобільними і готовими до змін, спрямованих на результат» [2, с. 106], «Бачванські руснаки шукають дедалі тісніших контактів із великою батьківщиною» [2, с. 155].

Шоста проблема – ставлення України до руснаків проявляється традиційним концептом незадоволення від підсвідомого очікування зовсім іншого: «А Україна про них нічого не знає. Як і не знала <...>» [2, с. 25]. Українці майже не цікавилися життям та літературою бачванських русинів. «Місцеві руснаки стали популяризаторами українства у Сербії і роблять те, що мала би робити держава Україна. Мала би, але не робить» [2, с. 53]. «Бачка й досі залишається невідкритим островом в океані української діаспори» [2, с. 205]. «На жаль, українською мовою поки видано мізер <...>: дві книжки із 400. Так сьогодні виглядає українська зацікавленість руснаками» [2, с. 184]). Однак, майже через сто сторінок травелогу автор зробить уточнення, що «була ще одна книжка, яка побачила світ за радянської України» [2, с. 290] – Олекси Мишанича.

Л. Нагорна вбачає джерело цієї проблему в тому, що «українська влада так і не зуміла чітко визначитися із пріоритетами своєї етнонаціональної політики. Правова неусталеність і теоретико-методологічна неузгодженість безлічі проблем, що існують в етнонаціональній сфері, створюють загалом несприятливий фон для формування як національно-громадянської, проективної, так і соціокультурних, максимально наближених до потреб конкретної людини, ідентичностей» [12, с. 229].

Образ руснацького способу життя формується у читача через сприйняття письменником незвичних, дивних для нього речей:

«Тутешні хати навіть кінця XIX століття вражають своїми розмірами [2, с. 24]. Особливість цих давніх будівель – хвилястий дах [2, с. 29]. Тут зовсім інша культура вживання алкогольних напоїв [2, с. 28]. Так-так, тут є звичай не тільки вибирати собі місце під могилу, а й споруджувати пам'ятник наперед [2, с. 30]. Чесно кажучи, кримінальна ситуація в Сербії далека від ідеалу [2, с. 34]. Найпопулярнішим транспортом у Дюрдьові є... трактори [2, с. 36]. Греко-католицька церква у Дюрдьові відрізняється від сусідньої православної хіба лише хрестом. Та й то у диковинний для нас спосіб. Бо на вежі православного храму красується простий хрест, який у нас називають "латинським", а на греко-католицькому – косораменний, який у нас кличуть "православним". Тобто все навпаки [2, с. 43]. Ось так поїздиш світом і розумієш, серед яких умовностей існуєш [2, с. 44]. У розмові дізнаюся для мене шокуючи новину – греко-католики Руського Керестура користуються григоріанським календарем. Себто відзначають Різдво і Великдень разом із католиками, а не православними [2, с. 82]. Професорами у Сербії називають навіть викладачів гімназії [2, с. 95]. Риса руснаків – зарядженість на працю [2, с. 232]. Я нарешті зрозумів, хто такі "дротярі" <...>, – [це ті], які давали друге життя черепкам» [2, с. 102].

Сюжетно-подієвий тип оповіді співвідноситься із вісімдесятьма трьома пронумерованими розділами композиції, назви яких мають виразні емоційні конотації. Наприклад, «Замогильний голос», «Скупаний у контекстах», «Коцур, цап і весна» та ін.

Поділ на розділи як композиційні одиниці не є цілком умовним, адже можна простежити локаційно-персонально-тематичний принцип їх спіралеподібного перехрещення. Автор, ніби «плете мотузку», переплітає, снує частини твору та сюжетні лінії. Він, на перший погляд, зовнішньо, ніби у довільній формі, поєднує фрагменти твору, але вони є внутрішньо узгодженими між собою.

Перший розділ є передісторією: наратор знайомить із метою свого візиту до «сербських наших родичів» [2, с. 6] – руснаків. Автор чітко самоідентифікує руснаків із нами – українцями.

Після мотиву зустрічі з Владіміром Кочішем починається у другому розділі сюжетна лінія історії містечка Новий Сад, яка продовжиться у розділах – 8, 10, 25, 76, 78, 80 та закінчиться мотивом про-

---

щання у 83-му. Ці розділи наповнені персональними історіями та інтерв'ю з мешканцями міста: єпископом Юрієм Джуджарем, адвокатом, працівником радіо Симеоном Сакачем, молодими інтелектуалами – істориком і поетом Дюри Гарді та літературознавцем Стеваном Константіновичем. Розповідь про відвідини Романа Мизя – настоятеля греко-католицької церкви, енциклопедиста, подвижника, котрий «видав понад півсотні власних книжок» [2, с. 279] та зустріч із Борисом Варгою – журналістом, кореспондентом «української редакції радіо “Бі-Бі-Сі”» [2, с. 286].

У третьому розділі починається історична сюжетна лінія, яка продовжується у: 5, 6, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 22, 24, 26, 28, 30, 35, 37, 41, 43, 45, 47, 49, 51, 53, 55, 57, 61, 63, 65, 67, 77, 79 розділах. Моделюючи «в голові події минулого» [2, с. 32] не войовничих руснаків, які почали заселяти Воєводину та розживатися на ній, автор веде «розповідь про колонізацію тутешнього краю» [2, с. 8] від часів Османської імперії. Паралельно здійснюючи лінгвістичний аналіз руснацької мови, письменник доводить, що «без церковної історії немає історії руснаків» [2, с. 71] – «церква замінювала всі інстанції» [2, с. 71] та одночасно робить «досить детальний звіт про гостру міжусобну боротьбу між першими руснаками-колоністами» [2, с. 73].

«У руснацькій історії мало героїв. Не було в них свого панства чи знаті. Хіба священики та вчителі. Але й селянство висувало неординарних особистостей» [2, с. 114]: наприклад, Ферка Пап-Радвані – одного із лідерів Руського Керестура кінця ХІХ століття та колоритну особистість ХІХ століття, пияка, картяра і «Руського солон'я» Михайла Вралеба [2, с. 130].

Недарма автор акцентує увагу на історіях окремих індивідуумів, кожен із яких має власні моральні орієнтири та цінності, які визначають поведінку в соціумі, але не суперечать його нормам життя. Така людина є вільною, тобто не перекладає відповідальність на інших, а чинить на свій розсуд і несе сама відповідальність та приймає рішення самостійно. Американський економіст ХХ століття, лауреат Нобелівської премії з економіки 1976 року, Фрідман Мілтон у книзі «Капіталізм і свобода», яку написав у 1962 році стверджував: «Для вільної людини її країна має бути сукупністю індивідуумів, які її складають, а не певною вищою інстанцією. Вільна людина пиша-

---

ється спільним надбанням і зберігає вірність загальним традиціям. Однак вона дивиться на державу як на засіб, знаряддя, а не як на джерело милостей і дарунків і аж ніяк не пана й Бога, яким слід сліпо підкорятися та покійрно слугувати. Вільна людина не визнає жодної національної мети, якщо вона не є консенсусом цілей, до яких прагне кожен окремих громадянин. Вона не визнає жодного національного завдання, якщо вона не є гармонійним поєднанням завдань, яким по-окремо слугують громадяни» [18, с. 11].

В історичному екскурсі О. Гаврош наводить уривки із статей Гавріїла Костельника «Чому я став українцем?» (1935), «Яка наша народна назва?», в яких проведено лінгвістичний аналіз слів «руснак», «русин», «малороси», «великороси», «українці», і подає історію життя та трагічної смерті цього «творця і зачинателя руснацької мови, літератури та історії» [2, с. 179], котра ще й досі «залишається предметом політичних спекуляцій» [2, с. 183].

Не оминає автор своєю увагою й історії інших знакових постатей першої половини ХХ століття: владика Діонізія Нараді – найбільшого мецената «культурного життя руснаків» [2, с. 197] та письменника Михайла Ковача. Поступово починає розповідати життєві історії сучасних руснаків: найвідомішого руснацького журналіста Мирона Жироша, який мешкає в Угорщині та найвеселішого руснацького письменника Мірко Горняка Коле [2, с. 219].

У 75-му розділі подана історія «зародження та розвитку нашої найтаємнішої діаспори» [2, с. 261] – боснійської: «Перші українці з'явилися у Боснії 1899 року» [2, с. 262]. Також подана вставна розповідь про дослідження російського мовознавця Олександра Дуліченка, на думку якого, «мікрмова від діалекту чи говірки відрізняється тим, що вона має літературну традицію і більш-менш усталені норми письма» [2, с. 283].

У 81-му розділі йде розповідь про закарпатця-літературознавця, «україніста, академіка, Шевченківського лауреата» Олексу Мишанича, котрий після Другої світової війни «звернув увагу на югославських руснаків» [2, с. 290].

Четвертий розділ, який має продовження у 7, 12, 14, 16, 18, 20, 23, 27 та останньому – 83-му розділі розповідає про Село Дюрдьов та автономний край Воєводину, де мешкають Владо Кочіш з родиною, худож-

---

ник-професіонал Владімір Дорокхазі, священники-москвофіли Холошнія (котрі ініціюють конфлікт між українофілами і українофобами), юрист Богдан Віславський, який очолює «Союз русинів і українців Сербії». Результати діяльності цієї організації є на сторінці офіційного сайту.

Розповідь про історію і сучасний стан села Руський Керестур на прикладі розвитку та функціонування церкви, школи, гімназії, кладовища, монастиря, музею, театру починається із 28 розділу та продовжується в наступних – 29, 31, 32, 33, 34, 36, 38, 39, 40, 42, 44, 46, 48, 50, 52-му. Дослідник веде філологічні роздуми над етимологією назви села. Паралельно згадує село Кісач, про яке почнеться розповідь у 74 розділі. Тут «живе Янко Рамач, найвидатніший руснацький історик, з фундаментальною книжкою якого “Русини в Південній Угорщині (1745 – 1918)” я тепер не розлучаюся» [2, с. 66], – зазначає автор. Історії його брата – радника директора Воєводинського телебачення Михайла Рамича, буде присвячено 82 розділ.

Розповідає наратор про Гавриїла Костельника, котрий разом із провідним руснацьким інтелектуалом, єпископом Дезидерієм Нараді «приймають рішення розробити літературну мову на основі власної говірки» [2, с. 96]. У 1923 році Костельник написав «Граматику руської бешеди», «в якій твердить, що це – варіант української мови» [2, с. 96]. У своїй праці він спирався на спостереження Володимира Гнатюка – відомого українського етнографа, «який першим відкрив руснаків для України, <...> записавши і видавши кілька томів етнографічних матеріалів» [2, с. 103] та написавши дипломну роботу «Руські оселі в Бачці» (до речі, керівником якої був Михайло Грушеський).

Історія села Коцур починається із 54 розділу і продовжується у 56, 58, 59, 60, 62, 64, 66, 68, 69, 70-му. Автор знайомиться із Миколою Шанта – місцевим письменником, головним редактором «єдиного руснацького видавництва у цілому світі “Руське слово”, яке видає літературу мовою бачванських руснаків» [2, с. 169] та дізнається про його сімейні зв'язки з Миколою Цапом – редактором «єдиного руснацького літературно-мистецького часопису “Шветлосц”» [2, с. 170]. Відбулася також зустріч із іншими селянами: подружжям Маліків, братами Тамашами, родиною Макаїв.

Паралельно з історією життя отця Володимира Мудрого – канадійського коцурця, розповідає автор про історію української емігра-

---

ції до Канади. Зустрічається також з отцем-єзуїтом Яковом Кулічем, котрий живе в Римі та викладає в Ужгороді історію Візантії.

Історія містечка Вербас подана у порівнянні з іншими населеними пунктами, де проживають руснаки (розділи 71, 72, 73). Переказані автором життєві історії подружжя – українців Кузьмів та українського активіста в Сербії, перекладача Ярослава Комбіля.

Описано інтерв'ю з академіком Юліаном Тамашем, в науковому доробку якого є 600-сторінкова «Історія руснацької літератури». Розповідь про його монографію «Величина малих» (2008) продовжено у 79-му розділі. Офіційну інформацію про науковця можна отримати, наприклад, на сайтах новин Західної України, Європи, Ужгорода, Мукачєва, Карпат і Закарпаття – UA-Reporter.com та Закарпаття онлайн.

У 74 розділі автор порівнює містечка Кули та Вербас. У Кулі відбулось знайомство з тими, хто «творить українську присутність у Сербії» [2, с. 255]: Василем Дацишиним – радіожурналістом; Євгеном Кулебою – редактором української газети-місячника «Рідне слово».

Село Кісач згадував автор попередньо у 28-му розділі. У ньому мешкає Янко Рамич. Спробу зобразити документально обґрунтовану картину поєднано із спробою яскраво відобразити побачене і передати власні емоції.

Зустрічі та розмови під час подорожі із етнічними українцями дають можливість автору осмислити сучасні події із позицій теперішнього. Історичні екскурси – з позицій минулого. Така подвійна перспектива осмислення подій створює цілісний, збірний образ «блукаючого народу» XVIII століття та сучасної України, до якої теж підходить ця метафора.

За допомогою спіралеподібної композиції автор ніби відображає генетичну програму розвитку історії етнонаціональності, котра передається з покоління до покоління. Руснаки зберігають вірність українським традиціям, але живуть вільно поза межами України, відчуваючи свою автономну індивідуальність і не переймаються державоцетризмом. Вони розвивають українську національну культуру, яка є засобом національної самоідентифікації.

Таким чином, локальне репортажне дослідження на основі особистої подорожі у Воєвину (Сербію) О. Гаврошем історії майже

забутої та маловивченої української діаспори, унікальної етнічної групи, дає поштовх для комплексного вивчення історії України. Наслідки привернення уваги до регіону вже відчутні для громадськості України: телеканалом «Тиса-1» знято документальний фільм про життя української діаспори, наших далеких земляків на Балканах «Маленькі історії Руського Керестура» (режисер Максим Мельник і оператор Віктор Рейпаші). Це перший український фільм про руснаків Сербії. Також українські науковці, публіцисти, освітяни почали активно по-новому досліджувати і осмислювати цей регіон. Водночас відчутне зацікавлення руснаками, які мешкають в інших регіонах світу.

У травелозі наявні найважливіші частини хронотопу – дорога і зупинки. Автор-мандрівник через своє світовідчуття показує життя у Воєводині, що дає можливість порівняти із життям своєї батьківщини – України і остаточно визнати руснаків окремишим народом чи частиною їх етнічної прабатьківщини. Хоча, як не дивно, але українська нація у першому кварталі XXI століття все ще намагається ствердити свою національно-культурну ідентичність і вивчення та дослідження інформації про етніони є важливим для визначення місця України в Європі та консолідації українців у світовому просторово-часовому континуумі.

Отож, на думку Л. Нагорної, «складним і неоднозначним є процес формування ідентичностей в сучасному світі. На свідомість сучасної людини виразно тиснуть глобалізаційні стандарти, змушуючи її узгоджувати свої інтереси і потреби з вимогами ринку, політичними реаліями, капризами мінливої моди. Але водночас у глибині людських душ жевріють і дедалі гучніше нагадують про себе закладені попередніми поколіннями уявлення про добро і зло, і потреба збереження фундаментальних цінностей виростає у проблему самозахисту від цивілізаційних і геополітичних викликів» [12, с. 261].

Аналіз фактуального матеріалу є спробою розгляду інформаційних можливостей травелогу. Дослідник-журналіст описує, вивчає, розповідає, порушує важливі неоднозначні проблеми й одночасно включає в текст автобіографічні елементи й перепускає все через свій суб'єктивний погляд. Таке поєднання переконає, що травелог є художньо-публіцистичним жанром, а тому його вивчення не може обмежитися тільки літературознавством.

Література

1. Білецька Н. Жанр тревелогу на українському книжковому ринку / Н. Білецька // Коло. – 2013. – № 5. – С. 41–44.
2. Гаврош О. Блукаючий народ : роман-подорож у часі і просторі / О. Гаврош. – К.: Нора-Друк, 2012. – 312 с.
3. Галич О. Глобалізація і квазідокументальна література : монографія. – Рівне : Луганський національний університет ім. Т. Шевченка, видавець О. Зень, 2015. – 200 с.
4. Гальперин И. Текст как объект лингвистического исследования. Изд. 4-е, стереотипное. М: КомКнига, 2006. – 144 с.
5. Деремедведь О. Жанрові особливості англійської жіночої літератури мандрів кінця XVIII – першої половини XIX століття (на матеріалі творів про Крим) : автореферат дис. на здобуття наук. ступ. канд. філол. наук : спец. 10.01.04 – література зарубіжних країн / О. Деремедведь. – Сімферополь, 2008. – 24 с.
6. Ігнатів Н. Жанрові пошуки художньої документалістики 1970 – 90-х рр. : автореф. дис. канд. філол. наук : спец. 10.01.01 / Н. Ігнатів – Дніпропетровськ, 1998. – 18 с.
7. Калинюшко О. Жанрові модифікації тревелогу в романі Ольги Токарчук «Бігуни»/О. Калинюшко//Молодий вчений. – 2014. – №6(2). – С. 88–92.
8. Кічера Н. Русини в етнополітиці країн Центральної та Південно-Східної Європи : дисертація на здобуття наук. ступ. канд. політичних наук : спец. 23.00.02 – політичні інститути та процеси / Н. Кічера. – Чернівці, 2015. – 256 с.
9. Колошук Н. Нефікційна література (документалістика) як маргінальне явище мультикультурного процесу сучасності: українська ситуація / Н. Колошук // Питання літературознавства : наук. зб. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2009. – Вип. 78. – С. 215 – 223.
10. Левіцька М., Фоланд А. Територіяльна ідентичність у Польщі та Україні: регіональні відмінності // Україна модерна. Спец. випуск. Львів, 2007. – Ч. 12 (2). – С. 271 – 298.
11. Майга А. Африка во французских и русских тревелогах (А. Жид и Н. Гумилев) : дисертація на соискание ученой степени кандидата филологических наук : специальность 10.01.03 – литература народов стран

-
- зарубеж्या (литература народів Європы), 10.01.01 – русская литература / А. Майга, – Санкт-Петербург, 2016. – 234 с.
12. Нагорна Л. Соціокультурна ідентичність: пастки ціннісних розмежувань: монографія / Л. Нагорна. – К., ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2011. – 272 с.
  13. Політична енциклопедія / Редкол. Ю.А. Левенець (голова), Ю.І. Шаповал (заст. голови) та ін. – К.: Парламентське видавництво, 2011. – 808 с.
  14. Полонский А. Особенности травелога как жанровой формы публицистики / А. Полонский // Век информации. 2017. – Т. 2. – № 2. – С. 132 – 134.
  15. Саснко В. Модифікації травелогу в сучасній українській та німецькій літературах / В. Саснко // Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. – Філологія. – 2016. – Том. 21. – Випуск 1 (13). – С. 133 – 145.
  16. Савенко І. Основні проблеми документального письма в контексті літературознавчого дискурсу межі століть / І. Савенко // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2008. – Вип. 44. Ч. 2. – С. 128 – 137.
  17. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. – К.: Наукова думка, 1970 – 1980. – Т. 2, 4.
  18. Фрідман М. Капіталізм і свобода / М. Фрідман, Р. Фрідман ; пер. з англ. Н. Рогачевська. – К.: Наш формат, 2017. – 216 с.
  19. Хазратова Н. Громадянська ідентичність у структурі особистісних ідентичностей / Н. Хазратова // Проблеми політичної психології. – 2015. – Вип. 2 (16). – С. 112 – 125.
  20. Шовковий В. Теоретичні основи відбору засобів вираження категорії інформативності (на матеріалі давньогрецьких текстів) [Електронний ресурс] / В. Шовковий // Народна освіта: електронне наукове фахове видання // Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів (Біла Церква), Інститут педагогіки АПН України (Київ), Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого. – 2010. – № 3(12). – Режим доступу: <http://www.narodnaosvita.kiev.ua/vypysku/12/index12.htm>
  21. Huntington S. Who Are We? The Challenges to America's National Identity. New York, 2004.

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

Башкирова Ольга – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури і компаративістики Київського університету імені Бориса Грінченка.

Богданець-Білоskalенко Наталія – доктор педагогічних наук, доцент кафедри української літератури і компаративістики Київського університету імені Бориса Грінченка.

Бітківська Галина – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри світової літератури Київського університету імені Бориса Грінченка.

Борисенко Катерина – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури і компаративістики Київського університету імені Бориса Грінченка.

Бровко Олена – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури і компаративістики Київського університету імені Бориса Грінченка.

Виницька Юлія – доктор філологічних наук, доцент кафедри світової літератури Київського університету імені Бориса Грінченка.

Вірченко Тетяна – доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури і компаративістики Київського університету імені Бориса Грінченка.

Волошук Лариса – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури і компаративістики Київського університету імені Бориса Грінченка.

Жигун Сніжана – доктор філологічних наук, доцент кафедри української літератури і компаративістики Київського університету імені Бориса Грінченка.

Ліхоманова Наталія – кандидат філологічних наук, доцент кафедри світової літератури Київського університету імені Бориса Грінченка.

Павлова Анастасія – магістр філології, випускниця освітньої програми «Українська мова і література» Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка.

Пухонська Оксана – кандидат філологічних наук, докторантка кафедри української літератури і компаративістики Київського університету імені Бориса Грінченка.

Розінкевич Наталія – *викладач* української мови і літератури, загального редагування в Університетському коледжі; аспірантка кафедри української літератури і компаративістики Київського університету імені Бориса Грінченка.

Сидоренко Леся – *викладач* кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету; аспірантка кафедри української літератури і компаративістики Київського університету імені Бориса Грінченка.

Хамедова Ольга – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури і компаративістики Київського університету імені Бориса Грінченка.

Цокол Олена – кандидат філологічних наук, завідувач кабінету ІТА «ЮН-ПРЕС» Київського палацу дітей та юнацтва.

Шовкопляс Галина – кандидат філологічних наук, доцент кафедри світової літератури Київського університету імені Бориса Грінченка.

Наукове видання

**Проблеми ідентичностей
у сучасній українській літературі:
виміри «Коронації слова»**

Колективна монографія

Наукові редактори

Н. І. Богданець-Білоskalенко, О. О. Бровко

Коректор *І. Криворук*

Комп'ютерна верстка *В. Моцкіна*

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 13,02. Зам. № 1342.

Верстка, редагування та друк

в и д а в н и ч и й д і м
p u b l i s h i n g h o u s e

Свідоцтво про внесення
до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ЧЦ №1 від 10.07.2000 р.

телефон
[0372] 552 943

адреса
58000, м. Чернівці,
вул. Радищева, 10

e-mail
info@bukrek.net

web-сайт
www.bukrek.net